
ОДБРАЊЕНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Чланак примљен 29. октобра 2022.
Чланак прихваћен 30. новембра 2022.

ДИНА ВОЈВОДИЋ*
Музичка школа „др Милоје Милојевић”
Крагујевац

***СТВАРАЊЕ НА ОСНОВУ ВЕЋ СТВОРЕНОГ: МУЗИЧКЕ КРИТИКЕ,
ЕСЕЈИ И СТУДИЈЕ ПЕТРА БИНГУЛЦА***
**[*Creation based on the Already Created: Music Criticism, Essays
and Studies by Petar Bingulac*]¹**

Приступ истраживању српске музичке прошлости може бити вишеструк, а један од њих је проучавање написа о музици. У овој дисертацији фокус је на доприносима које је нашој уметничкој средини својим текстовима пружио један од најзначајнијих музичких писаца, а по образовању теолог, политиколог, правник и композитор Петар Бингулац.

У овом раду предмет истраживања је критичка анализа целокупног музиколошког наслеђа Петра Бингулца из угла критичко-аналитичке интерпретације. Циљ је првенствено да се попише и класификује његова укупна доступна писана заоставштина, да би се потом приступило жанровском одређивању његових написа. Одабраној теми приступљено је из теоријског, историјског, аналитичког и интердисциплинарног угла.

Једна од првих хипотеза која је постављена у овом раду односи се на чињеницу да се у Бингулчевом дискурсу увиђа често прожимање говорне и писане речи. С тим у вези, у његовим написима тежи се концизном формулисању текста, јасној логици излагања као и стручности и професионализму. Бингулац је аутор који сваком проблему који анализира пружа адекватан контекст, исказујући се као критичар који без устручавања даје критички суд о делу, аутору или извођачу. С друге стране, у својим есејима у којима посматра одређени жанр или једно дело, он се исказује као аутор који аналитички промишља дело

* Ауторкина контакт адреса: dinavojvodic@yahoo.com

¹ Докторска дисертација је рађена под менторством др Соње Маринковић, редовног професора Факултета музичке уметности Универзитета уметности у Београду. Одбрана је одржана 28. децембра 2021. године, пред комисијом у саставу: др Соња Маринковић, др Тијана Поповић-Млађеновић, редовни професор Факултета музичке уметности, др Биљана Лековић, доцент Факултета музичке уметности, др Биљана Милановић, научни сарадник Музиколошког института САНУ и др Александар Васић, научни сарадник Музиколошког института САНУ.

посматрајући га у контексту поетике његовог аутора. Поред тога, у његовом музиколошком наслеђу истичу се и аналитичка виђења, односно прикази композиција, од којих је о појединима Бингулац писао први, а о одређеним, за то време и једини.

Након уводног поглавља у којем су образложени тема рада, представљене хипотезе, предмет и циљеви истраживања, као и изабрана методологија, у првом делу рада ауторка се бави историјским и теоријским аспектима уметничке критике осветљавајући три круга питања: 1. Књижевни, ликовни и музички критички дискурс и њихова прожимања; 2. Одређење појма музичка критика и поставка типологије критичких текстова, као и критичко промишљање потенцијалне класификације написа, и 3. Пuteви развоја научног приступа изучавању писане речи о музици и музичарима у Србији.

Други, најобимнији део дисертације, посвећен је Бингулчевом музиколошком наслеђу и има две целине. У првом сегменту анализирани су Бингулчеви написи настали у међуратном периоду, са акцентом на прилозима објављеним у часопису *Мисао*, али се ауторка бави и прилозима у *Гласнику музичког друштва „Станковић”* и *Звуку*, као и разјашњењем Бингулчеве позиције у тим часописима. Када је у питању часопис *Мисао*, ауторка због прегледности у расправи обједињује Бингулчеве написе посвећене различитим темама: хорској музици и хорском извођаштву, оркестарској и камерној музици, наступима истакнутих солиста и оперским и балетским делима. У другој крупној целини анализирани су послератни есеји и студије Петра Бингулца. У складу са значајем појединачних доприноса покренуте су следеће теме: Бингулчеви прилози под називом „Корифеји српске уметничке музике”; допринос Бингулчевих написа заокрету у проучавању дела утемељивача националне традиције; проблематика српског народног црквеног појања у опусима Корнелија Станковића и Стевана Мокрањца; прилози проучавању живота и стваралаштва Петра Коњовића и Стевана Христића; прилози за биографију Јосифа Маринковића; низ питања везаних за стваралаштво и поетику Јосипа Славенског (Бингулчева интерпретација стваралачке поетике Славенског, питања модернизма, оригиналног третмана фолклорног материјала и композиторова испитивања акустичких особина звука). Затим се анализирају есеји о савременим композиторима (темат „Каријатиде савремене музике“) и осветљава Бингулчев допринос радијском медију.

Истраживања су потврдила да је у Бингулчевом дискурсу у великој мери заступљен ‘француски приступ писању’ о одређеним музичким проблемима, што подразумева специфично преплитање говорног и писаног наратива, на сличан начин како се може уочити у написима Милоја Милојевића. Дат је суд да се може говорити о типичном критичарском маниру аутора, што подразумева да он тему широко поставља и сагледава је из различитих углова (историјског, аналитичког, естетичког), те се на основу тога изводи критичка оцена о композитору, делу, концерту или оперској представи. Кроз критичарско-аналитичку интерпретацију Бингулчеве целокупне заоставштине, утврђена је класификација његовог опуса и типологија жанровских категорија написа, тако што су диференциране критике, есеји и студије. Праћен је преображај ауторовог стваралачког лика кроз неколико фаза: међуратни период кад музичка критика достиже врхунац у дотадашњем развоју (крај

двадесетих и почетак тридесетих година), наступ заокрета и бурних идеолошких промена у српском музичком стваралаштву, дискусије актуелне педесетих и шездесетих година XX века, све до одлика његовог рада у деветој деценији века кад се у великој мери посветио уређивању радио емисија и писању приказа за Трећи програм Радио Београда.

Дисертација садржи укупно 331 страницу, са 3 прилога од којих један приказује животни и стваралачки пут Петра Бингулца при чему је приложена архивска документација, други представља интервју са Петром Бингулцем вођен на Другом програму Радио Београда, док је у трећем приложена интегрална библиографија написа Петра Бингулца. Библиографски одељак обухвата 358 јединица на српском и енглеском језику.